

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้ กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 6)

กระทรวงมหาดไทย มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน เป็นหน่วยงานหลัก ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถ บพิตรรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี พระราชทานไว้ให้ในวโรกาสต่าง ๆ มาเป็นแนวทาง ในการพัฒนาหมู่บ้าน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2549 โดยได้รับอนุมัติงบประมาณดำเนิน โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจนถึงปัจจุบัน เมื่อคราวเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ปี 2540 ได้เห็นประโยชน์อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจของสังคมไทยที่สะสม ต่อเนื่องหลายปี ความฟุ้งเฟ้อจากภาวะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมาทำให้สังคมไทย ขาดจิตสำนึกของความพอดีและพอเพียง มีการจับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ระมัดระวัง ขาดความประหยัด เหล่านี้แสดงให้เห็นปัญหาในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และการบริหารเศรษฐกิจทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้เห็นทราบดีว่าการพัฒนาของประเทศ ไทยที่ผ่านมายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจเท่าที่ควร เพราะความไม่มีเสถียรภาพ ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะงัก ความยากจน ความไม่ เท่าเทียมกันในสังคมสูงขึ้น เป็นสาเหตุให้ต้องทบทวนทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมาว่าเป็น

อย่างไร และจะมีทิศทางในการพัฒนาในอนาคตควรที่จะมุ่งไปในทิศทางใด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีกระแสพระราชดำรัสให้ผู้บริหารประเทศและประชาชน เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่สมดุล มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น ไม่เน้นเพียงการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชวาท ว่า "ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว... การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันการผิดพลาดล้มเหลว" และพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517 ว่า "...ให้เมืองไทยอยู่แบบ พออยู่ พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอ แต่ว่ามีความพออยู่ พอกิน มีความสงบเรียบร้อยกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวด..."

ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มี ความสมดุล พัฒนาประเทศไม่สอดคล้องกับพระราชดำรัส จึงได้มีการประมวลพระราชดำรัสเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศและได้สรุปเป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขอพระบรมราชานุญาตใช้เป็นกรอบทำแผนพัฒนาประเทศ และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 อันเป็นแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ มาเป็นแนวทาง และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ก็ยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการพัฒนาประเทศต่อไป

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวการดำรงอยู่ เป็นแนวทางปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชนหมู่บ้าน จนถึงระดับประเทศ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้เป็นไปในทางสายกลาง การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อให้ก้าวทันโลกาภิวัตน์ จำต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ต้องรู้จักพอประมาณ ครอบรู้ ครอบคอบ ระมัดระวังในการวางแผนและ

ดำเนินการทุกขั้นตอนในการพัฒนา และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีจิตสำนึก มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนเพียรพยายาม มีสติปัญญา รอบคอบ เพื่อให้เกิดสมดุลและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินงานด้านการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีหลักเกณฑ์ในการสร้างและพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนให้เป็น "หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ" ใน 3 ระดับ คือ 1.ระดับ "พออยู่ พอกิน" คือ ครีวเรือนมีการพัฒนาจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำกิน ทำใช้ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และมีการออม 2.ระดับ "อยู่ดี กินดี" คือ หมู่บ้าน/ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการพัฒนาในรูปแบบกลุ่ม และการพัฒนารายได้ ด้วยระบบกลุ่ม สามารถเพิ่มรายได้และขยายโอกาสให้คนในชุมชน และ 3.ระดับ "มั่งมี ศรีสุข" คือ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีการบริหารพัฒนาด้วยองค์กรเครือข่ายในการยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มโอกาสการประกอบอาชีพและมีสวัสดิการชุมชน ที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดย ได้เข้าไปสร้างและพัฒนาแกนนำหมู่บ้านให้เป็นผู้นำ ในการพัฒนา ฝึกอบรมครอบครัวพัฒนาให้เป็นครัวเรือนต้นแบบในการขยายผลไปสู่ครัวเรือนอื่น ๆ มีการจัดเวทีประชาคมและใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน จปฐ. กชช 2 ค (ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมระดับหมู่บ้าน) บัญชีครัวเรือน และอื่น ๆ มาจัดทำแผนชุมชน และใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาหมู่บ้าน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ฝึกอาชีพ จัดทำฐานการเรียนรู้ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการชุมชนพึ่งพาตนเอง เน้นการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบใน 4 ด้านสำคัญ คือ 1.ด้านจิตใจและสังคม เน้นให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ร่วมมือกันในการพัฒนา ปลูกฝังให้ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. ด้านเศรษฐกิจ เน้นการจัดทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ มีการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพและมีการออมหลากหลายรูปแบบหรือมีวิสาหกิจชุมชน

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือมีการใช้พลังงานทดแทน และ 4. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และปฏิบัติตามหลักการพึ่งพาตนเอง

อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนทุกระดับ โดยบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ เอกชน เพื่อให้ครัวเรือนเข้าถึงแหล่งเงินทุนงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมเพิ่มรายได้ครัวเรือนยากจน ตลอดจนการปรับทัศนคติ ลด ละ เลิก อบายมุข และการจัดทำบัญชี ครัวเรือนจะได้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยหมู่บ้านชุมชนต่าง ๆ ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากหมู่บ้านชุมชนต่าง ๆ ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้จากอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งค่อนข้างน้อย เพราะผลผลิตต่อไร่ต่ำ และอดีตที่ผ่านมา มาหมู่บ้านชุมชนต่าง ๆ ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน มีปัญหาเกี่ยวกับการทำการเกษตรเป็นอย่างมาก โดยผลผลิตทางการเกษตร ของชาวบ้านที่ผลิตออกมาส่วนใหญ่ มีแต่พอกินแต่ไม่พอใช้ หรือบางครั้งไม่พอกินด้วยซ้ำไป อันเป็นผลมาจากต้นทุนการผลิตสูง และราคาผลผลิตไม่แน่นอน อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพที่สูงขึ้น เนื่องจากกระแสบริโภคนิยมทำให้เกิดปัญหาหนี้สินตามมา รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เกิดการอพยพแรงงานไปรับจ้างนอกชุมชน ส่งผลให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น และแตกแยก จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้นำหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาของตนเองเพื่อความอยู่รอด จึงเกิดความคิดที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในหมู่บ้านมีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง ปลอดภัยสงบสุข สามารถพึ่งตนเองได้ จึงได้มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบสังคมใหม่ในชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง โดยน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา เริ่มต้นด้วยการลดการพึ่งพาระบบตลาดภายนอกชุมชน พึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างคนในชุมชนให้มากที่สุด

จากการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา ของหมู่บ้านชุมชน ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร นอกจากเกิดผลสำเร็จในเชิงรูปธรรมดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลให้หมู่บ้านชุมชน ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร หลายหมู่บ้าน ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม องค์กรเครือข่ายประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ

ภาคเอกชนต่าง ๆ เข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน อยู่เป็นประจำ ในฐานะที่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร มิใช่เพียงแต่มีหน่วยงานภาครัฐเท่านั้นที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ชาวบ้านน้อมรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ปัจจัยที่สำคัญคือ ตัวกลุ่มชาวบ้านเอง ที่ตระหนักในปัญหา และร่วมเรียนรู้แนวทางแก้ไขปัญหามาด้วยกัน ทำให้พบหนทางที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหและการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งจะส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ตลอดจนเป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมของประชาชน และสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับใด
2. สัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร แตกต่างกัน ตามระดับการศึกษา รายได้ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัยหรือไม่
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน และความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมของประชาชน และสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ตามระดับการศึกษา รายได้ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

- สมมติฐานที่ 1 สัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันตามระดับการศึกษา รายได้ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย
- สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชน และความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

2. ทำให้ทราบความแตกต่างของสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ตามระดับการศึกษา รายได้ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย

3. ทำให้ทราบถึงอิทธิพลของ การมีส่วนร่วมของประชาชน และความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน ผู้นำองค์กร ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ที่ได้รับงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชน ตามโครงการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จำนวน 7 หมู่บ้าน ๆ ละ 30 คน รวม 210 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้บุคลากรทั้งหมดเป็นหน่วยวิเคราะห์

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ระดับการศึกษา รายได้ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และ ร่วมติดตามและประเมินผล และ 3) ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 1) การลดรายจ่าย 2) การเพิ่มรายได้ 3) การประหยัด 4) การเรียนรู้ 5) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ 6) การเอื้ออาทร

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ที่ได้รับงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชน ตามโครงการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบึงโนน หมู่ 5 ตำบลโคกสี บ้านพันนา หมู่ 1 ตำบลพันนา บ้านโคกสำราญ หมู่ 5 ตำบลหนองหลวง

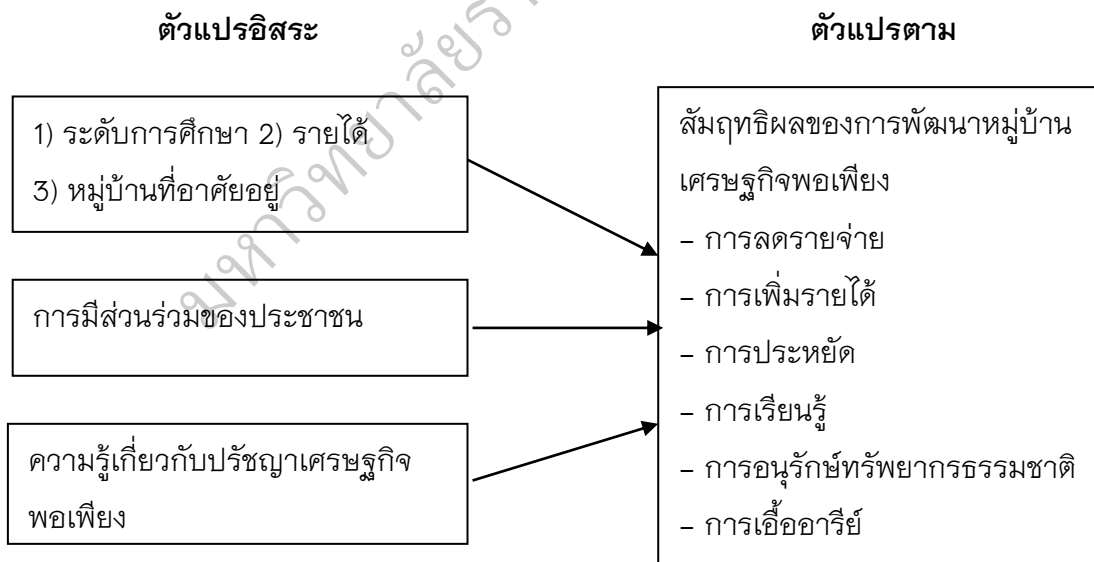
บ้านคำสะอาด หมู่ 1 ตำบลคำสะอาด บ้านโคกสวรรค์ หมู่ 6 ตำบลบงเหนือ บ้านค้อ หมู่ 5 ตำบลโพนสูง และบ้านโคกหลวง หมู่ 6 ตำบลธาตุทอง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ของ วรวิทย์ พลະบุตร (2548, หน้า 7) และแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และตัวชี้วัด 6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด ของ หมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต มาประยุกต์และบูรณาการ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อตอบปัญหา การวิจัย และกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หมู่บ้านที่ดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นโครงการตามยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
2. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ หมายถึง หมู่บ้านเป้าหมายที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เพื่อดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งเป็นโครงการตามยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ที่ได้รับงบประมาณจากกรมการพัฒนาชุมชน ตามโครงการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จำนวน 6 หมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามและประเมินผล
4. สัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ผลของการดำเนินงานของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ที่สามารถบรรลุเป้าหมายในตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ตามตัวชี้วัด 6 x 2 หมายถึงตัวชี้วัดพื้นฐานที่ใช้เป็นเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน แต่ละด้านมีตัวชี้วัด ดังนี้
 - 4.1 การลดรายจ่าย หมายถึง มาตรการต่าง ๆ ที่ลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทาน ประหยัดการใช้น้ำและไฟฟ้าลงหรือใช้เท่าที่จำเป็น ลดการซื้อของฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็น ปลอดภัยปาก สุข เป็นต้น
 - 4.2 การเพิ่มรายได้ หมายถึง หารายได้อิสระทำเสริมเพิ่มรายได้เงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับ ครัวเรือนมีอาชีพเสริม และครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
 - 4.3 การประหยัด หมายถึง ครัวเรือนมีการออมทรัพย์ ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ ฯ

4.4 การเรียนรู้ หมายถึง การศึกษา การเรียน การเล่าเรียน การศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ หรือความชำนาญ อันเป็นการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และครัวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.5 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืนในการ ประกอบอาชีพ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ อย่าง ถาวรต่อไป

4.6 การเอื้ออาทร หมายถึง การมีน้ำใจ เอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ถึงกัน ของประชาชน

5. ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ของ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน ผู้นำองค์กร ที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

6. ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาขั้นสูงสุดที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้รับ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา 3) อนุปริญญา/ เทียบเท่า 4) ปริญญาตรี 5) สูงกว่าปริญญาตรี

7. รายได้ หมายถึง รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามต่อเดือน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ไม่เกิน 10,000 บาท 2) 10,001-15,000 บาท 3) 15,001-20,000 บาท และ 4) ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป

8. หมู่บ้านที่อยู่อาศัย หมายถึง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในเขต อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม คือ 1) บ้านบึงโนนใน หมู่ 5 ตำบลโคกสี 2) บ้านพันนา หมู่ 1 ตำบลพันนา 3) บ้านโคกสำราญ หมู่ 5 ตำบลหนองหลวง 4) บ้านคำสะอาด หมู่ 1 ตำบลคำสะอาด 5) บ้านโคกสวรรค์ หมู่ 6 ตำบลบงเหนือ 6) บ้านค้อ หมู่ 5 ตำบลโพนสูง และ 7) บ้านโคกหลวง หมู่ 6 ตำบลธาตุทอง